

فرهنگ

واژه های تورکی

در کوردی

تالیف: شاهپور نوری

بسم الله الرحمن الرحيم

تدوین فرهنگ و لغتنامه سبب پیشرفت روابط اجتماعی میان انسان ها می شود .
اما تنوع لهجه ها و شیوه های گوناگون یک زبان ، مانع بزرگی برای تدوین یک فرهنگ جامع و کامل است .

زبان کوردی دارای لهجه های متنوع زازکی ، هورامی ، کرمانجی و است . بنابراین ، این فرهنگ تنها توانسته است فقط بخش کوچکی از واژه های تورکی در کوردی را نشان دهد .

آموزش خط کوردی:

ارسلان: نه ر سه لان

اردک: ئورده ک

خاتون: خاتوون

طوطی: توتوتی

انسان: ئینسان

حوری: هووری

وطن: وه ته ن

آ

آچار (آچماق : آچ + آر): ناچه ر / هاچار / هاچه ر

آچیق (آشکار؛ آچیق - آیدین): ناچاخ

آچیق (روشن؛ آچیق ساری: زرد روشن): ناچخ / ناچوخ

آخچا باش (نام گیاهی است): ناخچه باش

آختارما : نه خترمه (اسب به غنیمت گرفته شده از دشمن) / یه خترمه (اسب غنیمتی، اسب یدک، اسب بدون سوار در مراسم عزاداری) / یه خته رمه

آخور : ناخور / نافر / هافر

آدا (جزیره): ناد

آرخالیق (نوعی لباس): نه خله خ

آرخا (پشتیبان): نه رخیه

آراز (رود ارس): ناراز

آران (قشلاق ، سرزمین گرمسیر): ناران

آرخاییین (مطمئن): نارخیه یان / نه رخیه یان

آروانا (شتر): ناروان / ناروانه

آزوقه: نازوخه / نازوقه

آس (حیوان آدی ؛ قاقم): ناس

آستر (آستار): ناسته ر / ناسه ر

آش: ناش

آغیل (آغل، آخور): ناغه ل / غه ل

آقا / آغا : ناخا / ناغا / ناغه

آوو / یالوو (اود- یالوو) (شعله آتش) : هالاف

آلتون (قیزیل) : نالتون / نالتون

آل - وئر (آلیش - وئریش) : نالویر ؛ ناش ویرش

آلیز (بیماری): نالوز (غم و اندوه)

آل (اصطلاح آل قانینا بویانماق): نال (سرخ کمرنگ) / نائنال (گل سرخ رنگ)

آلاق / آلاخ (گیاه هرز): نالآخ

آلچاق (پست فطرت): نالچاخ

آل (آل آرودادی): ناله / هال / یاله

آماج: نامانچ / عه مانچ

آ

اٲك (دامن) : ناته گ / نه ته گ

اخته (آختا) : نه خته / يه خته (اسب سواری، اخته)

الك (غربال): هیله گ / نیله ک

ارک (منیم سیزه ارکیم وار) : نه رک (وظیفه ،مسولیت،رنج و زحمت)

اروو(پساب ، آب صابون و...): ناراو

امروت / آرموت (گلابی): نه مرو / هارمی

امک : نه مه گ / نه مه ک (رنج و کار ، احسان)

ء

ائل : ئئئل / عئئل / ئئل

اۈ

اۈبا oba : ھۆبە ، ئۆبە / ھۆب

اۈتاق : وتاخ / وە تاخ / وە تاغ

اۈدا (اۈتاق): ئۆدە / ھۆدە

اۈرتا (وسط): ئۆرت

اۈرتا (وسط): ئۆرتە / وە رتە (فرش وسط اتاق)

اۈجاق : وجاخ / وجاغ / وە جاخ / وجاخ زادە : سید / وجاخدار : مهمان پرست

اۈخای (حرف آرامش و پسند): ئۆخە ی / خە ی

اۈردو (قشون): ئۆردو / ئۆردی / ھۆردو

اۈیون (مکر و حیلە ؛ باری): ئۆین / ئۆینباز (مکار)

اۋ

اۋلاغ (انششك) : ولاخ / نولاخ

اۋغوز : نوغر (يمن سفر ، اوغور)

اۋشاق : وشاق (جوان)

اؤ

اۆلكه : ئۆلكه / وئكه (سرزمين)

اۆرده ك : نۆرده ك

اۆ

اۆتۆ (اطو) / اۆتمک : نوتو / وتو / وتی / وتوو کردن (اطو کردن) / وتوو کیشان (اطو کشیدن)

ای

ایستی اوت (ایستوت : خردل): ئیسۆت / ئیسیوه ت

ایشگیل : نیشکیل (چوبک پنجره بند)

ایگید (شجاع): عه گید / عه گیت

ایناتماق (باور کردن): ئینان (باور)

ای

ایرغات / ایرقات (کارگر): به رخت

ب

باتلاق: باتلاخ / باتلاغ

باجی: باجه / باجی (خواهر بزرگ) / شا باجی (خواهر شوهر)

باسلیق (نوعی شیرینی): باستیک / باسلق / باسوخ / باسوق

باش: باش (خوب، رئیس) / باشتر: بهتر / باشی: رئیس؛ خوبی

باشلیق (کلاه): باشلوخ

باغ (بیر باغ یونجا): باقه

بالتا (تبر): بالتته

بالدیز: بالتوز

بايقوش (اکو / اگو: فرهنگ معین): بایه قوش

بالاق (بچه گاو میش): پالاخ / پالاغ / په نخ

بالیق (شهر "خانبالغ: شهر پکن): پالنه (شهر بزرگ)

بایراق (بایداق: پرچم): به یاخ / به یداخ

بایراقدار (پرچمدار): به یاخدار / به یداخدار

بایات: به یات (خوراک شب مانده)

بلگه (دلیل و سند): به نگه

به به: به به (نوزاد)

بَبک: ببیک (مردمک چشم)

بگ / بیگ: به گ

بگیم (منیم بگیم): به گم (کلمه احترام به ارباب)

بگنمک (پسندیدن): به گه ن (پسند)

بئل (کمر): به ل / به له باریک (کمر باریک)

بئل: پال (۱- پشت ۲- کمر ۳- کمر کوه، کوه، دامنه کوه "گویجه بئل")

بئشيك (گهواره): بئشك / بئشيك / بئشكه

بوخچا: بوخچه

بۇدالا (استانبولى): بۇده له (مرد بدشكل و تنبل)

بۇغا (اوكۆز): بوغه

بۇرغو: برغو / برغى / بورغو / بورغى (ميخ پيچ)

بونچاق (قباله ، سند مالکيت): بنچاخ

بۇران (توفان): بۇران

بۇرو(لوله): بۇرى (لوله و شير آب) ؛ شپپور ، دود کش سماور

بۇش: بۇش (ميان تهى)

بوشقاب (بشقاب) : قوشقاب / قوشقاپ / قوشاب

بۇغما : بۇغمه (بيمارى خناق)

بۇياق (رنگ) : بۇياغ / بۇياخ (واکس)

بۇياقچى : بۇياغچى (واکسى)

بۇيا چى : بۇيه چى (نقاش ساختمان ، واکسى) / بۇيه کارى : نقاشى ساختمان

بۇغ (بۇخار): بۇخ

بۇبر / بۇبير (فلفل) : بۇبهر

بۇزۇ (گوساله): بۇزى

بۇج : بۇج / بۇج (حرامزاده)

بۇچيم (شكل و هينت ، تركى استانبولى) : بۇچيم

بۇله ك : بۇله ك

پاپاق (نوعى كلاه): پاپاخ / پاپاغ

پاخير (مس): باقر / باقر / پاقر / پاخر كه ر(مسگر)

پای : پای (قسمت)

پكى (تركى استانبولى): په كى (بسيار خوب ، باشد)

پوسكول : بسكول / بسك (كاكل ذرت)

ت

تاپور : تابوور (هنگ ارتش)

تاخيم (ترکی استانبولی) : تاقم (دسته ظروف چینی ، گروه همکار ، دندان مصنوعی)

تالان / تالاماق : تالان

تامغا: ته مغه (مهر اداری) / داغمه

تبئه : ته به نه (سوزن لحاف دوزی)

تپسی (ترکی استانبولی ، سینی) : ته پسی

تپه : ته په

ترس : ته رس (واژگون)

تکه : تکه (بزنر)

توره مه: توره مه (نسل)

تولک : توله ک (ریزش مو و کرک)

توک : تووک (پر ، مو)

توپچو: توپچی (توپچی ارتش ؛ دروغگو)

توپلاق : توپلاخ / توپلاخه (برهم انباشته)

توخ : توخ (چاق ؛ رنگ سیر)

توخماق (تخماق): توخماخ (چماق)

توز: توز (گرد و غبار)

توی : توی (عروسی)

توش: توش (باهم روبرو شدن)

ج

جار (بیر جار : مدتی): جار

چاتال : چه تال / چه ته ل (چوب یا فلز دو شاخه که تفنگ را بر آن گذراند، خیمه کوچک، توده خرمن، چنگال غذا خوری)

چاتلانقوش: چه فلانقوچ

چاخان : چاخان

چاشماق / چاش باش : چاش (سرگردان ، هاج و واج)

چاشماق / شاشماق (ترکی استانبولی): شاش (پریشانی فکر، اشتباه کننده، شاش، پریشان، سردرگم، لوچ) / شاش و ویش (مبهم و نامعلوم)

چاووش: چاوه ش (گروهبان)

چاغ: چاخ (۱- وقت و زمان ۲- مخفف بنچاغ " سند مالکیت") / هاوچاخ (معاصر)

چاققال : چه قه ل

چاپاجاق (ساطور): چه په چاخ / چه په چاغ

چاپماق / چپوو : چه پاو / چه پو (چپاول و غارت)

چاخماق : چه خماخ / چه خماغ (۱- چخماق ۲- تفنگ ۳- فندک)

چاخماق / شاخماق / شاخیماق : چه خماخه (آذرخش)

چاییر (چیمن - چاییر): چایه ر

چتین : چه تن / چه توون

چپر: چه په ر (۱- پرچین ۲- چاپار و پستیچی ۳- سنگر)

چپیش (بُرغاله): چه پووش / چه پیش

چپیک چالماق: چه پک / چه پکه

چرچی : چه رچی (بیله ور)

چکیج / چکیش (چکش): چاکوچ / چه کوچ / چه کوش

چومچه (چُمچه) : چه مچه / چه مچک

چوره ک : چوره ک (نوعی گرده نان)

چۆل : چۆل / چۆل ؛ چۆنگە : بىبابان

چوماق (چۇماق): چۇماخ / چۇماغ

چۇغۇلۇق: چوول (سخن چىنى)

چۇخا (نوعى لباس): چۇغە

چووغان (نام گياھى) : چۇغان

چىزمە (استانبولى): چىزمە (چىكمە)

خ

خاتون: خاتوون / خاتون / خات ؛ خاد (مخفف خاتون) / خاتئ

خان : خان

خان باجی: خانباجی (خواهر شوهر)

خانیم : خانم / خائئ

خَزَه ل : گازه ل (برگ خزان)

خوو : خاو (پرز قالی)

خوُخان (اوشاق قو خوردان): خوُخوئئ

خوُتک / خوُده ک : گه ده ک (بچه گاومیش سه ساله)

خیخماق (دوه نی خیخماق): ئیخ (خواباندن شتر) / خیا

خیرخیم : قرخن / قرخنه (پشم نامرغوب)

دانش / تاش : تاش (صخره صاف و بلند در کوه)

داغ (داغلاماق): داخ / داغ

دامار (رگ): ده مار / شاده مار (شاهرگ)

داوار : ده وار / ده ویز (ستور ، جانوران اهلی)

داهی (داخی ؛ دیگر): داهی ؟ / ده خی (دیگر چه؟)

دایانماق دوزمک – دایانماق): دایاخ (صبر)

دایلاق (دوه بالاسی): دیلاخ / دیلاغ / ده یلاخ / ده یلاغ

دبیه (ظرف ؛بیر دبیه سوت) : ده بوو

دده : تاته

دره : ده ره (دره)

ده لی (دیوانه) : ده لی

دوه : ده فه (حوشتر ، وستر)

دوه قولاغی (نام گیاهی است): ده وه قولاغی / ده وه قولاغی (گیاهی برای دوغبا)

دوغان (نوعی پرند شکاری): دوغان

دوغراما (جاجیق) : دوغرامه / دوغره مه (سالاد خیار و ماست)

دوغرو (درست): دوغری

دولاق (ساق پیچ) : دولاخ

دولمه (دلمه): دولمه

دوندوزما (بستنی): دوندومه / دوندومه

دول : تول (جنین) / دول (بچه)

دوشک (تَشک): دوشه که / دوشک

دوگمه ، دویمه : دوگمه

دوگۆن / دوۆيون (گره): دوگۆن

دوستانق (زندان): دوساخ / دوساق (دوساخ خانه: زندان)

دومان (مه ، ميغ) : دومان

دوواق (روبند عروس): ديواخ

ديره ك (ستون) : ديره گ / ديره ك

ديل (اسير): ديل

ديل (زبان) : ديلباز (زبان باز و سخندان) ؛ ديبلان (ديل بيلن: زبان باز و سخندان و زيرك) ، ديلبه ند (مترجم)

ديلمانج (مترجم): ديلمانج

ديله كچي : ديله كچي (شفيغ)

ديمديك (منقار): دومدوك / دوندوك

دينج (آرام و آسوده): دينج

ز

زیل (فضله پرندہ): زیل

س

ساج : ساج

ساچاق (منگوله) : ساجاخ / ساچاخ / ساچاخه

ساغ : ساغ / ساخ / ساق / ساغتر (سالم تر) / ساخی ؛ ساغی (سلامت ، بی عیبی) / سه ر ساغی (سلامت) /
له ش ساغ : تن درست / ناساخ ، ناساغ : بیمار

ساغلام (درست) : ساغله م

سالخیم (خوشه انگور) : سالخم

سانجی (درد) : سانجی (قولنج ، نوعی بیماری کشنده ستور)

سرت (سخت) : سرت

سکله (سید ، زنبیل) : سه ل / سه له

سنرچه (گنجشک) : سه رچه

ساوجبلاغ / سرین بولاغ : ساپلاغ / ساپلاغ (شهرمهاباد)

سونا (اردک) : سونه

سوراغ : سوراخ / سوراغ

سووغات (ارمغان) : سه و قات / سه و قاتی (کادو)

سوولاماق (تیز کردن با سنگ چاقو تیز کنی) : ساو (تیز شده با افسان)

سولاق (آبشار) : سوولاو / سولاق (آبشار ، ناودان) / سواق / سوولاوگه (ناودان) / سوولاوک / سوویلاق /
سوویل

سوواق (گل کاه اندود) : سواغ / سواخ / سیواخ / سیواغ / سیواق

سوویوق (سرد ، سرما) : ساواق

سووز : سووز (قول و پیمان) / سووزه کردن (ترنم کردن ، سراغ کردن خبر ، بو بردن)

سووت (شیر خوارکی) : سووت / سووتیان (پستان بند)

سوورگو (ترکی استانبولی) : سوورگی (زبانہ قفل چوبین در)

سوورگون (تبعید) : سرگوون

سۆرمە (سۇرمە): سورمە

سۆنگۈ (سرنیزە): سونگی

سیرتیق : سرتغ

سینیر (سرحد) : سنور

ش

شاپلاق (سېلى): شه پلاخ / شه پلاخه / شه پلاغ / شه پلاغه / شىلپاخ

شېبه (موج): شه پۆل / شېبه ل / شه پۆلدان (شاپپييلداق ، موج زدن)

شىو / شوو (ترکه سبز درخت): شيف / شووکه / شوو / شف / شفک

شىش (سيخ كباب): شيش / شيشه

شىشک : شيشه ك

شىلتاق / شىلتاق ليق : شلتاخ / شلتاغ

شوراق : شوراخ

ق

قاب : قاب (بشقاب)

قبا : قه به / قه با (کلفت ، لندهور)

قباق (کدو) : قه باغ

قباقاجاق (ظروف): قاپوقاچاخ / قاپوقاچاغ

قابلاما (قابلمه): قابله مه / قابله مه / قاو له مه / قابلوخ

قابیرقا / قابیرغا : قه برخه / قه برغه

قاپی : قاپی

قاپاتماق (بستن) : قه پات کردن (بستن) / قه پات (بسته)

قاپاق : قاپاخ / سه ر قه باغ (پوشش ظرف) / قه باخ / قه پاغ

قاپماق (گاز گرفتن): قاپار / قاپگر (سگ گاز گیر ، ادم موزی) / قه پال (گاز با دهن باز) / قه پال گرتن (گاز گرفتن) / قاپال لیدان (گاز گرفتن)

قاپماق (ربودن): قاپین / قه پا (ربوده شد) / قه پانن ، قه پانندن (ربودن) / قویؤ (رباینده)

قاپیچی (دربان): قاپیچی

قات (طبقه، لایه): دو قات (دو طبقه ، دو اشکوبه ، دو چندان) / قات قات (چند طبقه) / یه و قات (یک طبقه)

قاتار: قه تار(رده، قطار ستور، نوعی از آهنگ در موسیقی کردی، قطار راه آهن، صف خوب آبیاری، کمر بند جای فشنگ)

قاتما (ریسمان): قاتمه

قاتماق / قارتماق / کرتماک : قه تماخه / قه تماغه

قاتیق : قاتغ (لبنیات)

قاتیر (قاطر): قاتر / قانتیر

قاتیر داششاغی : قاتر داشاغی (آلو بخارا)

قاجار : قه جه ر

قاچ / قاش : قاش (نیم دایره، برش از میوه پالیزی، قاچ، نگین)

قاچاق : قاچاخ / قاچاغ / قه چاخ / قه چاغ

قاچاقچی : قاچاقچی / قه چاخچی

قاچماق: قاچان (نا آرام ، رباینده ، دویدن) / قاچاندن (دویدن ، ربودن)

قارا : قه ره

قاراواش (قره باش : نوکر): قه ره باش / قه ره واش / قه رواش

قارا باش (بیر جور اوردده ک) : قه ره به شه (مرغابی سیاه)

قارالتی / قره لتی : قه ره نتو (شبح، سیاهی از دور)

قاراوول : قه ره ول / قه ره ولخانه (پست نگهبانی)

قارپیز / قارپوز : قارپوز

قارت : قه رت (میانسال، نوپیر، خشن، زیر، محکم) / قه رت بوون (زبری، قوی، عصبانی)

قارتال (قره قوش) : قه رتال / قه رته ل

قارتیماق (پیر شدن ، خشن شدن پوست بدن) : قه رتیش (پوسته انداخته شده مار، پوست و پولک ماهی)

قارغاشا : قه ر قه شه (شلتاق، مشکلات زندگی)

قارغی (نی) : قه رغو

قاری (پیر زن) : قاری (پیرزن لکنته)

قاز : غاز

قاز آیاغی (نام گیاهی است): قازیاخه

قازالاق (نام پرنده ای) : قازه لآخ / قازه لآخی / قاز لآخ

قازان: خه زان / قه زان / خه زگان / قازانگ / قازان (دیگ ، سود تجارت) / قازانچه (دیگ مسی کوچک)

قازانچی : قه زانچی (دیگ ساز، مسگر)

قازانج : قازانج / قه زانج / قانزاج / قازانج کردن (بهره بردن)

قازما (کلنگ) : قازمه / قه زمه

قازیق (میخ): قازووخ

قاش (ابرو): قاش

قاش (اوزۆك قاشى): خاش

قاشقا: قه شقه (نحس)

قاشىق: قاقوق / قاشوخ

قاغا / قاقاش (بويوك قارداش): قاقا / گاگه / كاك / كاكا / كاكه / كه ك / كاكۆ / كاكى كه كۆ / كه كى

قالاباليق (ازدحام): قه ره بانغ / قه ره بارغ / قه له بانغ

قلاق: قالاخ / قالاغ / قه لاخ / قالاخ / قه لاخدان ، قالاخدان ، قالاغدان (انبار تاپاله)

قالپاق: قه لپاخ (چوب زين، كلاه پوستين)

قالتاق: قالتاخ / قالتاغ (قالتاق، چوب داخل زين، كنايه از پير فرتوت و از كار افتاده)

قالخان (سپر): قه نخان / قه نغان

قالقان: قلخان (خارى است كه داراي مصرف سوختى مى باشد) قه نغان

قالين (ستبر): قاله ن

قامچى (تازيانه): قامچى / قه مچى

قاميش / قميش (نى): قاموش / قاميش / فه ميش / قاميشه لان ، قاميشه نين : نيزار

قان : قان (خونبها)

قاووت / قووت : قاوت / قاوووت / قاووت

قاوورماق / قاوورما (فرمه): قاورمه

قاووق / قووق : قاوخ / قاوغ

قاوون / قاغون / قووون (خربزه): قاون

قايجى (قيجى): قه يچى / قنجى / قاجى / قاجين (قيجى كردن)

قايقاناق (خاگينه): قه يقه ناخ

قايماق (خامه ، سرشير): قه يماخ / قه يماغ

قايبش (كمر بند چرمى): قاريش / قايش

قايبق (گمى): قاياخ / قاياه خ / قاياغ / قاياغه وان : قايقران

قدغن (ياساق): قه ده غه كردن؛ ياساخ كردن (قدغن كردن) / قه ده خه / قه ده غه

قره پول : قه ره پوول (پول خرد)

قره چول : قه ره چول (بیابان برهوت، آخرین بازمانده از عشیرت)

قره چی (کولی) : قه ره ج / قه ره چ / قه ره چی

قره قوش : قه ره قوش

قشوو : قاشاخ / قاشاغ / قاشاو / قه شاو / قه شو / قه شاوش

قلبی : قه لیه (برآمدگی)

قنیم (دشمن): غه نیم

قوچ : غورچ / قوچ / قوچ قوچانی (شاخ به شاخ شدن)

قوچاق : قوچاخ / قوچاغ (چست، چالاک، بادپا در پیاده روی)

قور : خوری (گرگر آتش)

قوروق (قرق) : قورخ (مزرعه یا بیشه اختصاصی، حمام قرق) / قورغ

قول (دست) : سه ر قول (سر آستین ، سر نگهبان) ، سه ر قوله / قولبه ست ، قولپیچ (دست بسته ، دستگیر شده) / قولبه ن ، قولبه ند (بازو بند زینتی)

قولچوماق : قولچماغ

قولچو : قولچی (مامور داروغه، پلیس شهری)

قولاج : قه لاچ (میان هر دو دست و بازوی باز)

قولپ (دسته ، دستگیره ظرف ؛ از یک واژه یونانی): قولب / قولپ

قوو : قاف (پوسیده درخت که افروزنه سنگ چخماق شود)

قورقوشون (قورغوشون): قورقوشم

قوشون (قشون) : قوشه ن

قولاق : گوی قولاخ / گوی قولاغ : گوش یه زنگ (گوی به معنی گوش است)

قولتوق (زیر بغل) : قولتخ

قومارالاماق (محاصره کردن) : گه مارو (محاصره ، یورش) / گه مارودان (محاصره کردن)

قوناق (مهمان در ترکی آذربایجانی و مهمانخانه در ترکی استانبولی) : قوناخ (خانه مهمان پذیر) / قوناغ

قوتان : قووتان (پلیکان ، مرغ سقا)

قورباغا : قه رواقه / قورباق / قورواق / قروبوق

قورخماق (ترسیدن) : قورفاندن (ترسانیدن)

قورماق (ساعت قورماق): قورمیش (کوک ساعت)

قوش : قوش (پرنده شکاری)

قوشقو : قوشقی (آماده رمیدن، رموک، عصبانی)

قوشقون : قوشقن (پاردم زین اسب) / قوشقنه / قوشقونه

قوم : قم / قوموم

قول (برده) : قول

قورتولماق (پایان یافتن ، رها شدن): قورتال

قورومساق : قورمساخ / قورمساغ

قیج : قیج (دختر، زانو، ساق پا، شخص دندان آشکار، حساس)

قیراق (گوشه و کنار): قاراغ / قراخ / قه راخ / قه راغ / قه راغ گرتن : از مردم کناره گرفتن / قه راغه (لبه ، کناره)

قیرباچ (شلاق) : قیرباچ / قه رباچ / قورباچ / قورباچ

قیرتماق : قیرتان / قیرتین (گسسته شدن با دندان و قیچی، شکسته شدن تخمه با دندان) / قرتاندن ، قرتانتن (با دندان یا قیچی قطع کردن، شکستن تخمه با دندان) / قیرتن : جانور جونده

قیرخماق : قرخاندن ، قرخ کردن (تراشیدن موی سر، هرس کردن درخت) / قرخ (موی کوتاه شده)

قیرلانغیج / قارانقوش : قه رناقوچ (خفاش)

قیرما : قرمه (نوعی تفنگ)

قیروو (شبنم) : قه راو

قیز (دختر): قز / قیز

قیزیل : قزل (گوسفند رخسار قرمز)

قیزیل قورد : قزلقورت / فزه لقورت / قزلقورت (کوفت، کرمی سمی برای دام)

قیسیر : قسر (سترون)

قیشلاق : قشلاخ / قشلاغ

قیلاووز (راهنما) : قه لاوز

قیندیرغا (نوعی گیاه) : قه نده رغه

قیلچیق : قالجغ (برز خوشه غله خشک)

قیلینج / قیلینج (شمشیر) : قلیج / قلیج / قلیج / قلیج / قلیج

قیی (فریاد) : قاو (صدای بلند) / قاو کردن (با سر و صدا راندن ، هو کردن ، صدا زدن) / قاوتاندن (با سر و

صدا راندن) / قاودا خه ستن : شایعه پراکنی / قوو

قییماق (نارین دوغراماق) : قییمه

قییماق: قییمیش (روا دیدن)

قییاق (نوعی گیاه) : قه یاخ / قه یاغ

ک

کنشیک : نیشک / کیشک

کشیک چی : کیشکچی

کرپیچ: که رپوچ / که رپیچ (ناجور)

کرتیک (کرتمک): کرتہ (شیار بر چوب، چوب خط)

کردی : کردو / که رد / که ردو

گرمه : که رمه (سرگین پامال شده خشک و سفت)

گره نتي (کله نتي : داس بلند): که له ندر / که له ندي

کسسک (کلوخ) : که ستک / که سه ک

کلک : که له ک (توده سنگ، سنگچین)

کم : که م (غریبال سوراخ درشت)

کوچری : کوچه ری

کورپو: که رپه

کول : کول (آبشخور دام از چوب یا سنگ،)

کولک (کولاک) : وه له ک (گردباد، کولاک)

کوله (برده) : کوله

کوک (چاق) : کوک

کوک : کوکی (اساسی)

کولگه (سایه) : کولگه (جای اتراق شکارچیان)

کومه : کومه

کومج (کماج) : کومج

کومک : کومه گ / کومه ک

کومور: کومور

كۆۋەز: كوور (بىز نر دو ساله)

گ

گده : گه ده (فلان ، پسر) / که ده / گه ده ی ، گه ده بی : دوران کودکی
گره ک : گه ره ک (لازم است ، باید) / گه ره ک نا گه ره گ (خواه نا خواه) / گه ره که
کؤوشه مک / گه و شه مک (نشخوار کردن) : قاویش (نشخوار) / قاویچ
گه و شک (سُست) : گه و شه ک
گه وه زه (ترکی استانبولی) : گه وه زه / گه فه زه (متکبر ، خودبین)
گؤن (نام گیاهی است) : گاؤن / گه وه ن
گؤرمک (ایش گؤرمک ؛ گؤره و: وظیفه) : گؤره (کار) / گؤره بیش (نوگری کار کردن) / گؤروه (کار)
گؤزه ل : گؤزه ل
گؤک (آبی) : که وگ / که وک
گؤگر چین / گؤیرچین (کبوتر) : گؤگه رجین
گؤینک : گوملک
گؤزگؤ (آینه) : گوزگی
گول چیچک : گول چیچه ک (گلهای صحرایی به طور عام)
گؤلشمک (گؤلش) : گولاش گوله ش
گؤنه باخان (آفتاب گردان) : گؤک باخان
گؤنگ (تنبوشه) : گؤنگ / گؤنگه
گدیک : گه دووک / گدو / گدوک
گمی (کشتی ، قایق) : گه می / گه می / گه میه / گمی وان ، گه میه وان : ناخدا
گنج (جوان) : گه نج / گه نجی : جوانی
گیله (تخم چشم) : گلی (مردمک چشم) / گلی کؤر : نابینا
گیله لنمک (اوزوم گیله سی) : گله گله (دانه دانه) / گلو گلو / گلو: دانه انگور ، حبه ، دانه دانه شدن سمنو
و... / گلی : حبه انگور ، دانه انگور / گولو

ل

لاواش (لواش) : لاباشه

لاچين : لاجين (پرندہ ی شکاری شاهين)

لچک / لنچک (روسری زنانه): لچک / له چه ک / له چک / له چیک / له چ

م

مارال (أهو) : مه رآل

ممه : مه م / مه مه / مه مك / مه مل / مه مله

مينجيق / مونجوق : مه نجوق

ناجاق (تبرزین): ناچه خ / نه چاخ / نه ژاخ / نالجخ : تبر

ناخیر (گله گاو): ناخر (رمه‌ای که شب در صحرا می ماند، گله گاوها، چوپان گاوها)

تته : نه نه / نه نه ک

نوکر : نوکه ر

و

وہ ل (خرمنکوب چوبی)؛ ول سورمک / وہ ل قوشماق: ھۆل (خرمنکوبی) / ھۆل کہ ردش (خرمن کوبیدن)
/ ھۆلہ (خرمنکوبی)

وئج (وئج ینہ دنییل / وئج ینہ گلیمیر): وہ ج ، وہ رج (شان، احترام، ارزش، بهره، نیاز)

هاچا: حاچه / هاچه (شاخه درخت)

هانا: هه نه (وسيله‌ای چوبی در دارقالی)

هله: هه له (هنوز هم)

هَنک (طنز و شوخی): هه نه ک / هه نک

ی

- یاپینجی : یاپنجی (دیوجامه، پالتوی نمدی)
یاتاق : یاتاخ (مکان، رختخواب، جا) / یه تاخ
یاخا (یقه) : یاخه / یاقه / یه خه / یه قه
یارپاق دولماسی : یاپراخ / یاپراغ / یه پراخ / نه پره خ (دلمه برگ مو)
یاریم (نصف) : یارم
یازی : یاز(نوشته) / یازخانه (دبیرخانه)
یازی (چؤل) : یازی
یازیق : یازوخ / یازوغ
یاسا : یاسا (روش، قانون) / یاسایی (قانونی)
یاساق (ممنوع) : یاساخ / یاساغ
یاستیق (بالش) : یاستوخ
یاشماق (نقاب، روبند) : یاشماخ / یه شماخ
یاغ (روغن) : یه خدان (روغن دان کوچک)
یاغی (شورشی، دشمن) : یاغی / ناخی / یاخی / یاخی بوون : یاغی شدن
یاغیز (خاکستری رنگ) : یه غز
یالانچی : یالانچی
یامان : یه مان (زرنگ، عجیب، شجاع، نیرومند)
یانیلماق (یانلیش) : یانش (اشتباه)
یاواش : یاباش / یه باش / یه واش
یایلاق (بیلاق) : نیلاخ / له یلاخ / له یلاغ
ینده ک / یده ک : یه ده ک
یئر: یه ر

يئر به يئر انله مك (انجام دادن) : يه ر به يه ر / يه ر و يه ر (برابر، انجام شدن)

يئر كوؤكو (هويچ) : ياركؤوك

يئزنه (داماد): يه زنه (شوهرخواهر) / يه زه ن (داماد)

يئلگن (بادبان كشتى): يه ركه ن / يه لكه ن

يئم (علف براى حيوان): ئيم / ئيم / يئم

يئميش (ميوه): يه ميش

يؤخا (بئر جؤر چؤره ك): يه و خه / يؤخه

يؤرد (سرزمين): يورت (چراگاه)

يورغا (يورغه): ويړغه / يؤرغه

يؤروش (يؤگؤرمك : يؤگؤر + وش = يؤگؤروش ⇐ يوروش) : يؤروش

يئغماق (غارت كردن): ياخمه (غارت) / ياقما

منابع:

فه رهه نگی فارسی - کوردی: حه مه که ریم عارف ، چاپی یه که م ۲۰۰۶